

*Denne reinsgrava er relativt godt bevart og er ca. 1,5 m dyp, 1 m bred og 2 m lang.
(Rønnaug Ølstad)*

Orkla/Grana - utbyggingen

Av KNUT SOLLID

Orklavassdraget dekker et område på 3.090 km² som strekker seg fra Orkelsjøene i sør til Orkanger i nord. Innenfor dette området bygges det 5 kraftverk som samlet vil få en årlig produksjon på 1240 GWh (1 GWh = 1 million kWh). Dette tilsvarer elektrisitetsforbruket i en by med 90.000 mennesker.

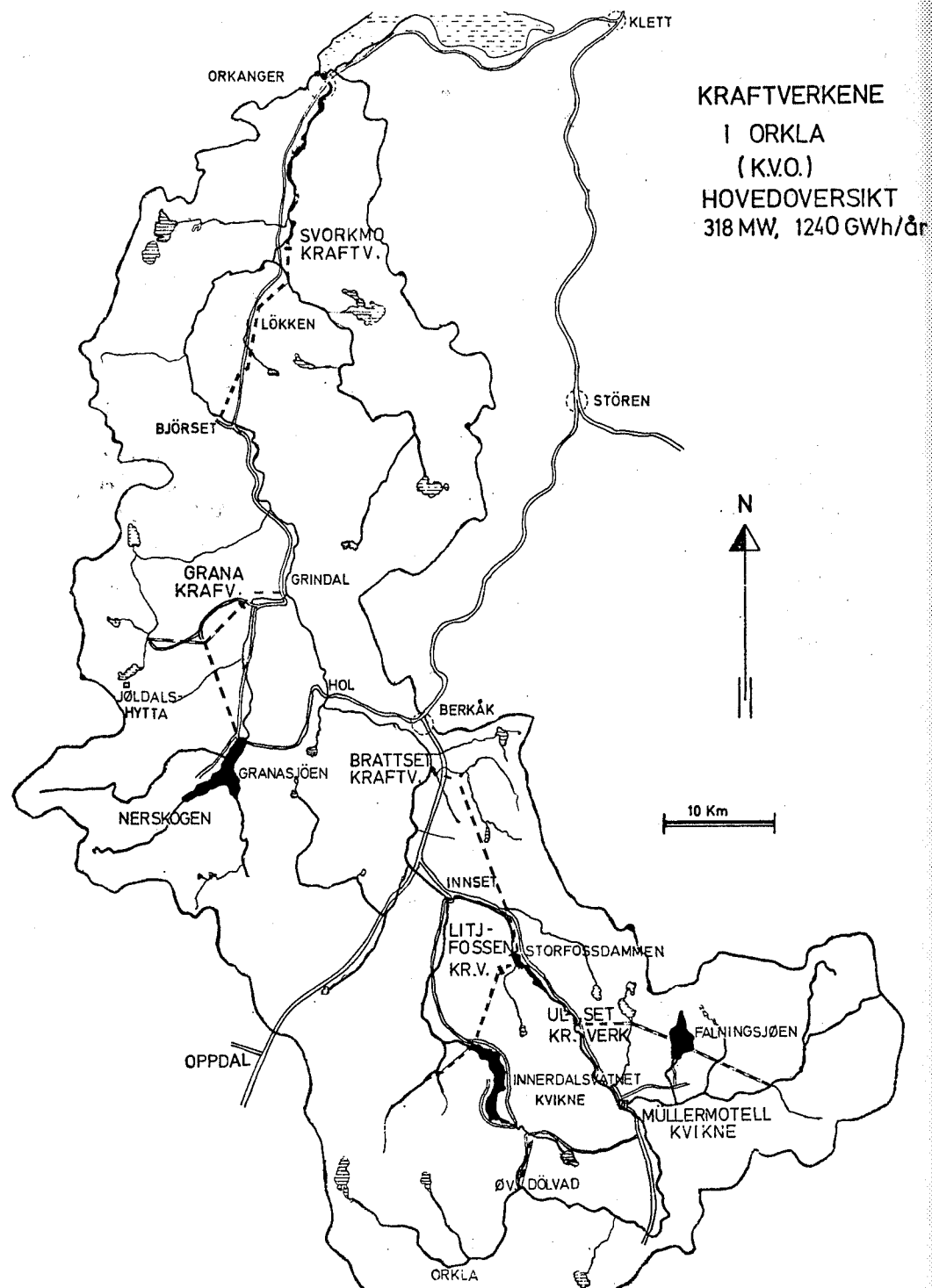
Utbyggingen startet i 1978 og skal være fullført i 1985. Grana, Brattset og Litjfossen kraftverk skal sette i drift i 1982, Svorkmo kraftverk i 1983 og Ulset kraftverk i 1985.

Vassdraget bygges ut av et felleskap som heter Kraftverkene i Orkla, KVO. Felleskapet eies av Hedmark kraftverk 30%, Sør-Trøndelag kraftselskap 35% og Trondheim Elektrisitetsverk 35%. S-TK har ansvaret for byggingen av anleggene i øvre del av vassdraget og TEV i nedre del, dvs. Grana og Svorkmo kraftverk. S-TK skal forestå driften av kraftverkene etter hvert som de blir driftsklare. Selskapene disponerer kraftproduksjonen i samsvar med eierandelene. I fradrag kommer lokale leveringsforpliktelser.

Forsyningsmessig betydning for Trondheim

TEV vil disponere i underkant av 400 GWh/år fra Orkla/Grana. Med den forbruksøkningen vi nå har i Trondheim, vel 4% pr. år, vil dette dekke økningen i 5 - 6 år. Det tilsvarer omtrent den tiden det tar å bygge anleggene.

Utbyggingen har med andre ord bare gjort det mulig for oss å dekke forbruksøkningen i selve anleggsperioden. Når den er over, må vi ha nye prosjekter klare, hvis vi vil unngå å komme opp i en situasjon med stort underskudd på elektrisk kraft.

Inngrep i naturen

De mest iøynefallende virkninger av utbyggingen er vassføringsendringer i elvene, dambygging og neddemming, massetak, steintipper, vegbygging og linjebygging.

Utbyggingen skal planlegges og gjennomføres slik at skjemende forandringer i landskapet unngås så langt det er mulig. Det foregår i nøye samarbeid med landskapsarkitekt som er engasjert av KVO og resultatet kontrolleres av Vassdragsdirektoratets landskapsavdeling.

Steintipper blir plassert slik at de glir best mulig inn i landskapet, og dessuten blir de planert og tilsådd.

Noe av overskuddsmassen blir benyttet til vegbygging, elveforbygging, anlegg av industriområde og til heving av dyrket mark som er utsatt for flom.

Alle sideelvene som inngår i reguleringen får sterk reduksjon i vassføringen nedenfor inntakene. Vassføringen i Orkla blir vesentlig redusert på strekningen fra Kvikne til Berkåk. Nedenfor Berkåk vil endringene bli mindre og det blir en vesentlig utjevning av vassføringen over året.

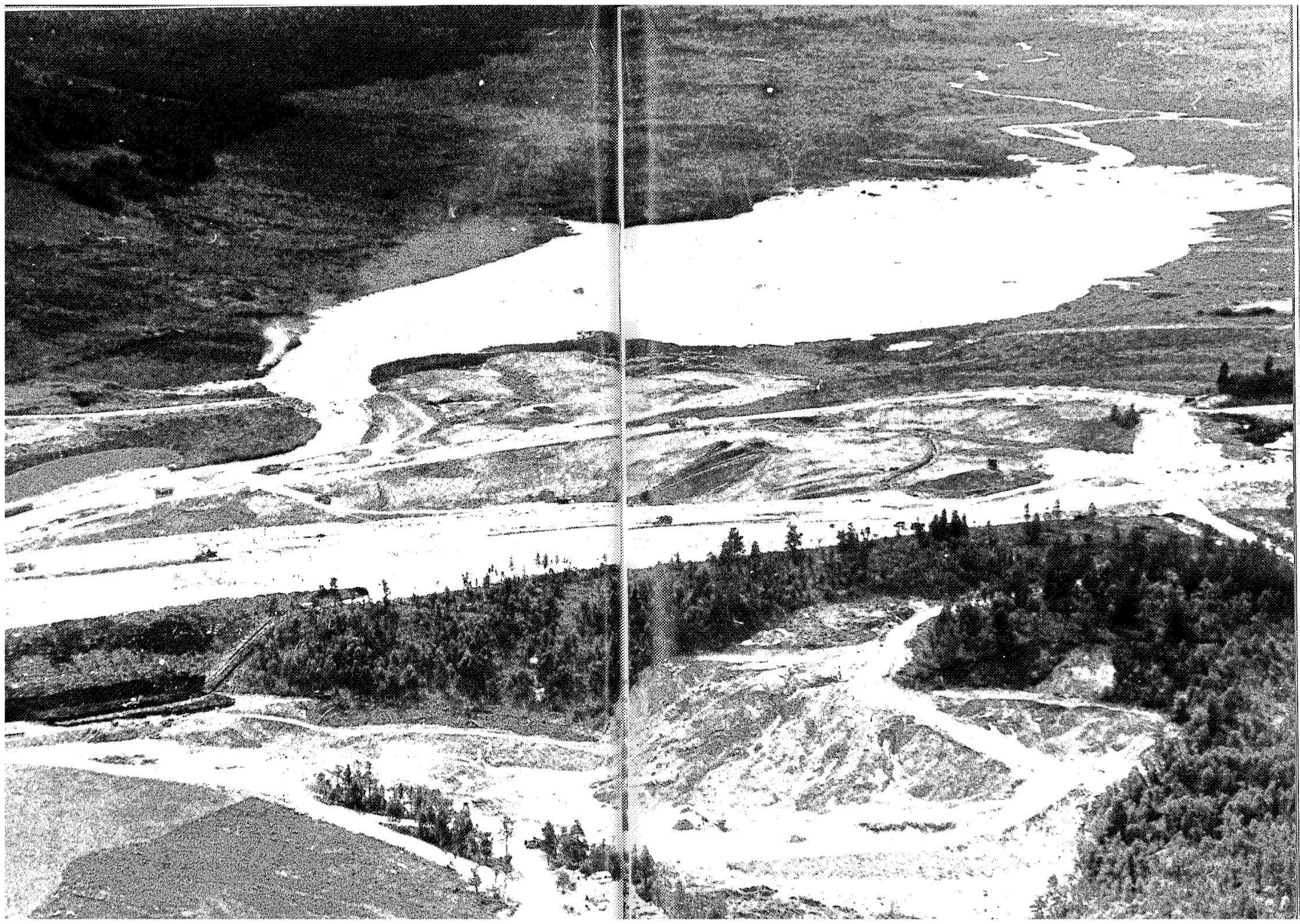
I reguleringstillatelsen er det gitt pålegg om hvilke minstevassføringer som skal opprettholdes på forskjellige strekninger av Orkla og i de regulerte sideelvene til forskjellige tider på året.

Hensikten med disse påleggene er å sørge for at skadevirkningene som følge av reguleringen blir minst mulig for den tradisjonelle utnyttelse av vassdraget. Det er derfor gitt pålegg om minstevassføring i Orkla i tiden 1. mai til 1. september for å gi best mulig forhold for laksefisket, og fra 1. september til gytingen er avsluttet slik at laksen får best mulig gyteforhold.

For å bedre oppvekstmulighetene for laks, er det dessuten bestemt at Raubekken, som er sterkt tungmetallforurenset, skal tas inn på tilløpstunnelen til Svorkmo kraftverk.

I de delene av vassdraget hvor inngrepene medfører vesentlig reduksjon i vassføringen, og hvor det ligger til rette for det, skal det bygges terskeldammer. Dette er aktuelt i Orkla gjennom Kvikne, i Inna, Grana og Resa.

Totalt blir ca. 15.500 dekar mark neddemmet som følge av

reguleringen. Storparten av dette arealet går med i Falningsjøen og Innerdalsvatnet i Kvikne og Granasjøen på Nerskogen.

For å etablere disse magasinene bygges det store fyllingsdammer. Slike dammer bygges opp av morene, grus og stein som tas på stedet. Den største er Nerskogen dam på 1,4 mill m³.

Dessuten bygges det en rekke store og små inntaksdammer i betong. De største og mest synlige fra offentlig veg er Storfosdammen i Kvikne og Bjørset dam i Meldal.

Ferdsel og turisme

I den grad vegbygging har betydning for ferdsel og turisme, har Orkla/Grana-utbyggingen ydet et vesentlig bidrag.

Vegarbeidene vil tilsammen koste vel 50 mill. kr. og er på størrelse med ett års budsjett til riks- og fylkesveger i Sør-Trøndelag. Vegene er planlagt i samarbeid med fylkets vegmyndigheter, kommunene og berørte grunneiere. Alle veger og broer som bygges skal senere kunne nyttes av almenheten hvis departementet ikke bestemmer noe annet.

Først og fremst bygges det veger fram til anleggsstedene for å dekke eget behov. Dette har dels skjedd ved nybygging dels ved standardheving av eksisterende vegnett, og utgjør tilsammen 85 km og har kostet 13,5 mill. kr.

Det er inngått avtaler om å bygge vel 40 km «tiltaksveger» til en samlet kostnad av 16 mill. kr. Den viktigste av disse er den 11 km lange vegen mellom Hol i Rennebu og Nerskogen dam.

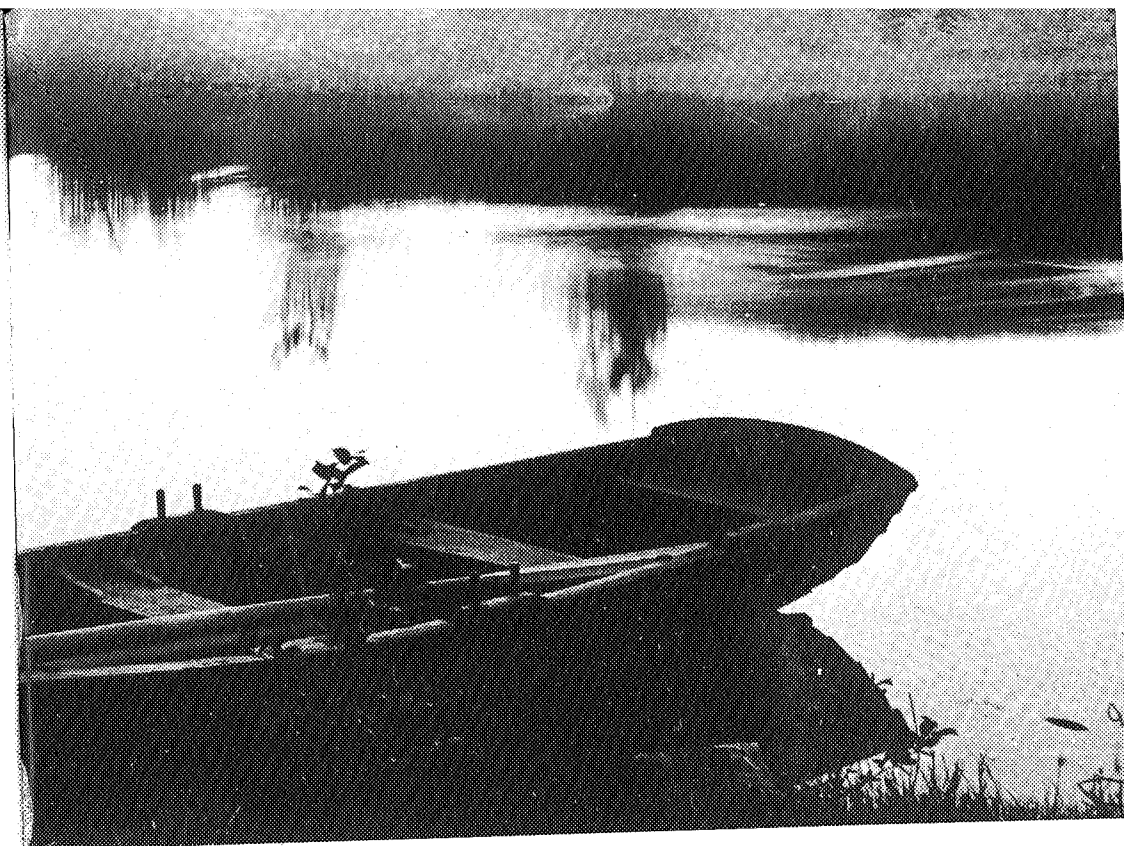
Videre er det avtalt å heve standarden eller bygge nye parseller fylkesveg for 12,5 mill. kr. over en strekning på 25 km.

Ved Storfosdammen og Bjørset dam er det tilsammen brukt 8 mill. kr. på ombygging og standardheving av riksveg. Dessuten er det og skal det bygges en rekke mindre veger slik at det alt i alt dreier seg om 200 km veger av høyst forskjellig standard.

De vegene som får størst turistmessig betydning vil jeg anta blir vegen Kvikne - Øvre Dølvad, Innset - Innerdalsvatnet, Kvikne - Falningsjøen, Hol - Nerskogen og Grindal - Jøldalen.

Den sistnevnte vegen skulle ha spesiell betydning for TT med sikte på varetransport fram til Jøldalshytta.

KVO har på nærmere avtalte vilkår ydet et tilskudd på 2,5 mill. kr. til bygging av et hotell på Kvikne. Det er bygd som et såkalt

Kveldsstemming.

(Lars Fagerheim)

samfunnshotell og som derfor også har fått tilskudd fra kommunen, fylket og staten. I tilknytning til hotellet er det bygget svømmehall og bibliotek som også benyttes av skolen og befolkningen på stedet.

I anleggstiden vil KVO være den beste kunden, men i framtiden må nok hotellet blant annet satse på turisme.